

Душица Милановић Марика

ГОЗБА
КНЕЗА
ВЛАДИМИРА

Copyright © 2012, Душица Милановић Марика
Copyright © овог издања 2014, ЛАГУНА

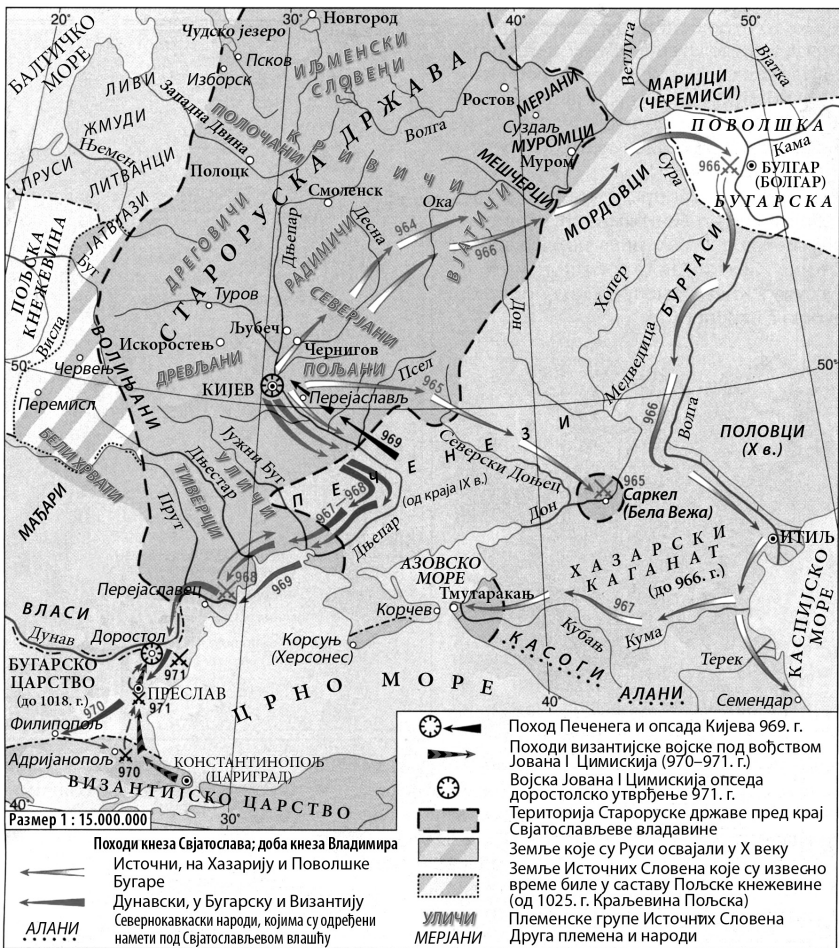
Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

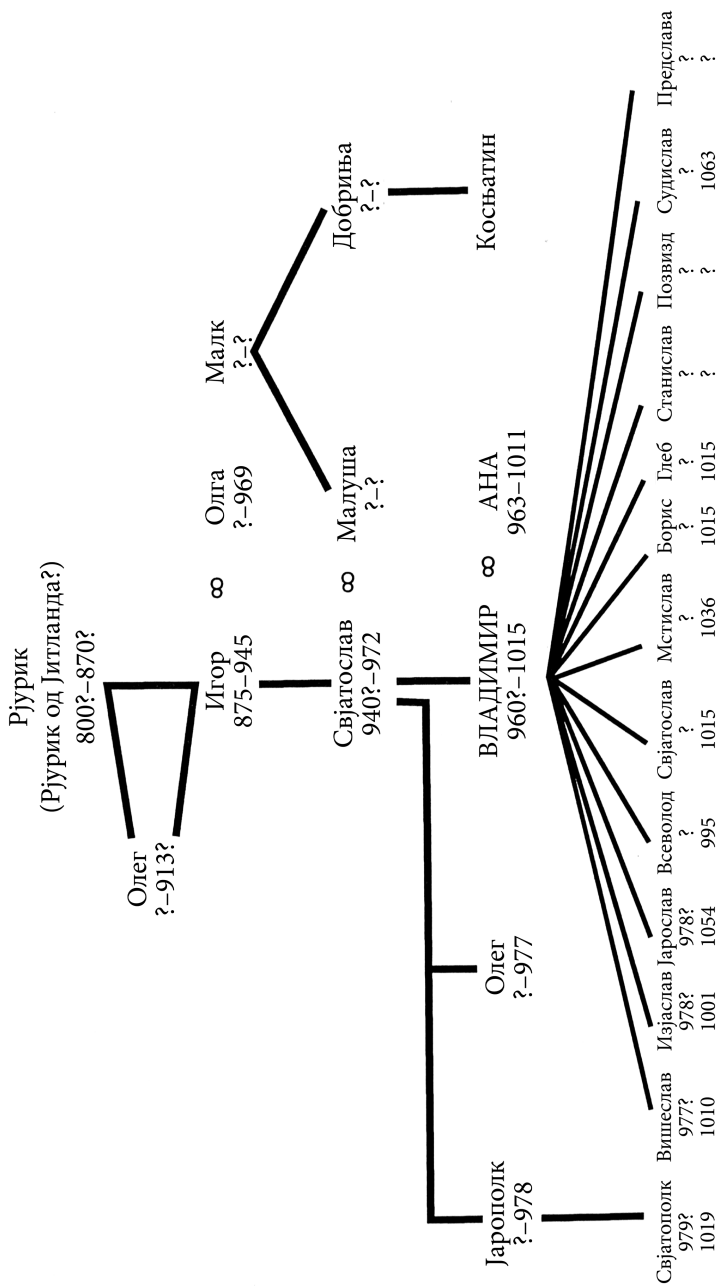
© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Марији и Марку

ГЕНЕАЛОШКО СТАБЛО ПРВИХ РЈУРИКОВИЧА

Садржај

Уз ново издање романа <i>Гозба кнеза Владимира</i> . . .	11
<i>Књиџа прва</i>	13
РУСЬ	17
<i>Књиџа расклойљена</i>	189
<i>Књиџа друџа</i>	199
КОЛОВРАТ	203
<i>Дар живе воде</i>	205
<i>Гром</i>	214
<i>Камено обележје</i>	218
<i>Најовор жеље</i>	220
<i>Вршком крила</i>	223
<i>Кључ за слику</i>	226

<i>Ойров у лице</i>	230
<i>Тролисї</i>	237
<i>Печайї</i>	242
<i>Крийїа</i>	247
<i>Никиїа</i>	250
<i>Сен</i>	254
<i>Кай смоле, као суза</i>	257
<i>Зов</i>	261
<i>Безродный</i>	267
<i>Мозаик</i>	272
<i>Варјашка башиїина</i>	276
<i>Зайис</i>	277
<i>Круї</i>	285
<i>Појмовник</i>	289
<i>О ауїорки</i>	315

Уз ново издање романа *Гозба кнеза Владимира*

Роман Душице Милановић Марике *Гозба кнеза Владимира* обрађује тему која последњих година привлачи све више читалаца. Жеља да се дотакну тајанствени догађаји многовековне прошлости рођена је из искрене знатижеље и тежње да се урони у живот далеких предака, да се досегне доба када паганство у земљама Староруске државе замењује нова вера – православље. Та вера је, према речима чувеног историчара Лава Гумиљова, „подарила Русији њену хиљадугодишњу историју“. Прихватање хришћанства заиста јесте постало догађај од светског значаја: оно је Русима отворило нови духовни и културни простор, ојачало је државну власт и територијално јединство државе и имало највећи међународни значај због

извођења Русије из самоизолације у раван са другим хришћанским народима.

Сасвим је оправдан закључак да је марљив и напо-ран рад Душице Милановић посебна појава у савременој српској књижевности. Њено обраћање заједничким словенским коренима, примамљиво приповедање, које спаја историју и митологију, које историјске чињенице, штуре услед протока времена, допуњује добронамерним домаштавањем, сведочи о очигледном таленту и доброј вољи.

Ово дело је, ван сваке сумње, вредно пажње. Оно би могло да постане пример књижевницима других словенских земаља, да послужи као подстицај – као својеврсни катализатор рађања нових дела о животу изузетних личности које су оставиле свој траг у богатој али недовољно познатој историји Словенства.

Олег Булдаков, екс-аташе за културу
Амбасаде Русије у Србији
Москва, јуна 2014.

КЊИГА ПРВА

Древна, Кијевска Русија. Рус' су је звали... Кад су се даљине мериле данима и недељама проведеним на путу, кад су се власт, и жена, и коњ и роб и злато мачем задобијали, а живот је у свему био залог. Много пута су реке крвавим кључевима киптале, немилосрдни богови су и крвавим жртвама умољавани, болести су лечене враџбинама... Живело се брзо и кратко, али дужина живота не одређује дубину трага који за човеком остаје.

У ово мрачно и преломно доба у коме се одређивала даља судбина многих народа, у земљи руској родио се онај ко ће јој донети светлост.

И та светлост још увек је обасјава.

РУСЬ

1.

Дан у коме је требало да га положи на брезову ломачу освануо је тежак, влажан. Дрва су већ била наслагана, сува и крта, горела би и на киши а неколико по магленом сивилу. Ивор, велики бољар, Рјурикове крви по мајци, верно је служио кнезу и не помисливши да затражи неко своје наследно право. Сад су му спремали достојан погребни ритуал. Уз обиље хране заливане медовином, људи и жене одавали су му почаст десетодневном светковином, распусном и раскалашном. Гудоки,* варгани и гусли опијали су их колико и медовина, и подстицали на сладострашће, коме су се без устезања предавали.

Ископали су Ивора из гробнице у коју су га похранили десет дана раније и пренели га у чамац. Са главе

---

* Речник непознатих речи налази се на крају књиге. (Прим. а.)

му је том приликом пала тешка капа од црне самуровине, и носачи су уплашено застали. Да је то опазила нека од врачара или жрец, само би упрли прстом и један од робова који су помагали да се војвода откопа и пренесе завршио би као део ритуала. Пад капе значио је да покојник није задовољан како су га опремили и кривац би требало да окајава грешку служећи му на оном свету. Са стрепњом су понели носиљку даље.

Спремао се завршни чин. Чамцем ће га превести до брода на коме је чекала припремљена ломача. И море се ућутало.

Нико није обраћао пажњу на малог Владимира који се радознано врзмао околу, док га је чвор страха жуљао под грудима као да је прогутао цео орах па му је ту застао. Очи боје ведрога неба, што их је с варјашке стране баштинио, искриле су му грозничавим ишчекивањем. Помно је слушао кад се о томе причало и знао је шта треба да уследи.

Из крви жртвованих животиња ширио се тешки, отужни мирис смрти и увлачио му се у ноздрве.

На броду, меки лежај од грчког броката, под балдахином, чекао је на њу, младу жену коју је Ивор прошле године довео враћајући се са Свјатославом из Перејаславеца. Она ће поћи са њим на неповратно путовање. Владимир је с нестрпљењем изгледао почетак чина ритуалне обљубе који ће претходити њеном погубљењу.

Старица разнобојних очију, развезане беле косе, боса, у крутој црној хаљини навученој на наго осушено тело, већ је била на броду. Анђео смрти. Оштрим

ножем који ће увежбаним покретом забости међу ребра робињи, до задњег часа опијаној слатким пићима, помоћи ће јој да пође за својим господарем. Знала је тачно где оштрица треба да прође, брзо и чисто. Шест мушкараца, покојникових сродника, стоје око ње заклонивши је у овом интимном чину последњег и потпуног предавања. Везали су јој удове и врат, и час пре но што Анђео смрти обави свој страшни посао, почеће да ударају штаповима у штитове. Да се не би какав недостојан јаук чуо, да се преци не увреде. И да се друге жене не би колебале да одговоре захтевима древних обичаја кад дође њихов ред.

Јарополк и Олег су раширених очију, важни, разглабали о погребним светковинама, наглашавајући занимљиве детаље, подсмевајући се Владимировој неукости. Морао је све то и сам да види. Ујак га је послао у собу, што је иначе чинио у таквим приликама (мислио је да је то зато што је „безродный“, а не зато што је још дете), а он се искрао и кренуо за њим.

Није га само радозналост довела на обалу где се тога дана смрт потврђивала животом, и обрнуто. У лову се без кривице убија да би се храном продужио живот, а у жртвеном ритуалу одузимањем живота храни се цела заједница и продужава њено трајање. Смрт је била дар животу, посебно кад је жртва добровољна. Крв и медовина, препуштање разврату у славу смрти, одавање части покојнику обљубом његове омиљене жене, све то зрачило је привлачношћу коју дечак није разумевао, али није могао да јој се одупре.

Жену су, опијену медовином и омамљену хипнотичким ритмовима музике, мушкарци подигли изнад својих глава како би у даљини назрела небеске лепоте и сусрела се најпре са својим прецима, па са покојником за којим се упутила. Владимир је задрхтао. Пришао је ближе, толико да је осетио мирисе које су јој жене утрљале у кожу и косу.

Није обраћала пажњу на одећу, кроз полуоткопчану блузу просијавала је науљена кожа посута грашкама зноја, једрила се облина недара. Док су је подизали, ветар јој узвитла сукњу изнад колена и откри ноге, беле и пуне. У заносу, покуша да измакне ногу и закорачи у празно, ка нечему што је само она видела, заљубља се, али је мушкарци задржаше.

Не би дечак ни осетио тешку руку на рамену да га није одвојила од магичног призора и повукла у супротном правцу.

Ујак Добриња! Послушно је ишао за њим, није имао избора, а најрадије би заплакао од разочарења. Опет су му све покварили. Осврнуо се још једном, али окупљени људи и жене већ су му заклонили видик. Чуо је пригушене звуке и наслућивао...

Злокобна лупа у штитове није почињала, значи, девојка је још живела. Зачуо се крик, мушки. Догађај са шубаром ипак није прошао непримећено.

Отргнут из свечане атмосфере набијене ишчекивањем, убрзао је корак прибивши се уз ујака као да је избегао некој опасности. Није се више освртао.

На рукаву примети бело перо, пало однекуд. Узе га и затвори у шаку.

Кад је неколико година касније пловио ка Новгороду, мисао на тај дан, ко зна чиме дозвана, вратила се. Питао се да ли би Јарополкова бела, црноока дувна, најлепша жена коју је дотад видео, пошла у смрт за његовим братом. Није први пут да помисли на робинју коју је Свјатослав довео из похараног грчког манастира на дар најстаријем сину. Како је тада завидео Јарополку! На томе што је старији и што ће ускоро добити своју кнежевину, а највише на овом дару који је потврђивао његов положај. Глупи Јарополк! Блентаво је зинуо у њу, да су га у крађи ухватили па мисли на коју страну да измакне, не би се толико збунио.

Отресе главом као да му је труње пало на косу и насмеја се. Дан је био превише леп да би мислио о самртној ломачи, или братовој жени, а ко зна каквих све девојака има у Новгороду!

Остала је у Кијеву уплакана његова саучесница у многим несташлукима, више ни дете, ни још девојка. Разиграна пегавица којој никад кике нису биле довољно чврсто уплетене да се коса из њих не извуче. Колико је пута од мајке добила грдњу због њихових лутања и залажења у забрањене делове дворца, због сакривања у детињцу, а висина те куле вртоглаво их је мамила. Јутро пре поласка чврсто га је загрлила, накратко. Остао му је на уснама укус мокрих и сланих образа, укус незаборава, горак. Морао је да је се одрекне.

Као да је знала, често се прстићима упијала у његове мишице, усред игре, или у притајеном ћутању кад би се од свих сакрили, и ужагрила би му се у зенице:

„Нећеш ти мене да оставиш? Хоћеш, хоћеш... шта ће ти робиња... кнежев син... још мало па ће ти наћи жену...“

Шалио се да отера зебњу. Обећавао, и сам у то веровао. Нико му није био ближи срцу. Баба се смејала њиховој наклоности а браћа су га задиркивала. Желео је, али да је само поменуо да је поведе, наишао би на подсмех.

Сада је био кнез.

Осетила је, увек је знала шта је у њему, и није га ни погледом прекорила, сакрила је очи и измакла се да му својим сузама не потопи радост.

Кнез! Он, син Малуше, крупне и лепе Словенке, Олгине кључарке. Рођен на селу, где је његова мајка била протерана чим јој се стомак заоблио.

Завукла се у сеник кад је осетила да је дошло време. Затворила је врата за собом, намакла резу и ослонила се на њих. Грч јој је прелетео лицем, скупивши се на високим јагодицама. Затворених очију сачекала је да налет прође.

Најпре је у получучњу, раширених ногу стајала изнад жара просутог по земљи подаље од сена, докле год је тињао. Није ложила ватру у сенику, могао би читав да плане, донела је криомице полусагорело, ужарено дрво и просула жар на земљу, у прикрајку. Ставила је на њега обајане лековите траве, које је од сеоске

врачаре на време узела и чувала у појасу за овај дан. Пресушено биље попрскала је водом, да дими а да не сагорева. Окадила се што је више могла мрмљањем изговарајући бајалицу, да се лакше отвори. Несносно је болело, али учестали трудови нису довели до брзог порођаја.

Ноћ је одмакла док су се досетили у кући шта се с њом догађа и послали по бабицу. У зору се родило мушко дете стиснутих малих песница и отворених очију. Грлато је објавило свој долазак, и није престајало да плаче, бранећи се од додира и спутавања меким платном. Баба што је пословала око Малуше подигла га је радосно у висину лица.

„Кнежев син! Како ћеш га звати?“

„Владимир.“

Кроз дашчани кров пробио се трак сунца што је управо излазило и обасјао му лишце. Дете се умирило, са нечим у углу мајужних усана што је старој жени заличило на осмех. Она клекну, спусти драгоцену замотуљак уз породиљу, исцрпљену и на ивици полусна, и подиже руке ка снопу који је искоса падао на лице детета.

„Богови милују твога сина! Изабран је! За велика дела, за славу! У светлости је рођен, пут ће му бити светао, обасјаће све што такне, а кад дође час да се узнесе међу претке и богове, за њим ће остати светао траг.“

„Куш, стара! У сену сам га истресла, мој син није кнежев син, него кнежево копиле, протеран заједно са мном. Неће видети ни двор ни славу ако мач на оца и

браћу не потегне, нека га духови предака сачувају од тога! Кус са репатим боље да се не дави!“

Није Малуша била у праву. Олга, кнегиња чврсте телесне грађе и гвозденог карактера, већ беше примила хришћанство, а и године су је стизале, и блажиле. Узела је унука код себе, на двор. Али, само дете; мајку је оставила у прогону. Није опростила кључарки што га је зачела прељубничким чином.

Свјатослав је знао да ће кнежевину наследити његови законити синови, али Малушин син је био чешће на његовим коленима. Ем је био најмлађи, ем је личио на оца, ем је од малих ногу био „ласковѝ“, милокрван.

Био је и бабин миљеник, али његова права нису била иста са Јарополковим и Олеговим. Мајка га је при ретким сусретима на то подсећала, а и браћа су се трудила, посебно старији, Јарополк, да не заборави где му је место; будућност му је била неизвесна.

До дванаесте године већ је био вичан лову сваким оружјем и заједно са браћом редовно учествовао у лову, у хајкама на дивље коње... И његов соко је био убитачно оружје, крилато; узбуђено је пратио како се муњевито обрушава на плен, баш као огњени соко на њиховом родовском знамењу. Док изненађена птица схвати шта се догађа, већ је била у канцама.

То је добро запамтио и касније примењивао у лову, рату, и у љубави.

Учећи како се постаје мушкарац, увежбавајући ратничке вештине и ловећи, још као дечак своје тело обележио је ожиљцима. Преломи су лако зарастали

под вештом руком врача и он их је брзо заборављао и поново јурцао околу, јахао, ловио. Али, повреда главе кад се у незгодном прескоку сурвао низ урвину, била је озбиљна, донели су га обамрлог. Свјатослав, који се беше у двору затекао, сам је бдео над њим сву ноћ, бришући зној са чела, синовљевог и свог наизменично. До јутра је бољка мало одминула, дозволио је женама да уђу, и сви су одахнули.

И поред толиких озледа, само једном је био у правој опасности. Два месеца пре доласка гласника из Новгорода.

Тога дана богови су га начас изгубили из вида.

Руски ловци су знали и да се голоруки упусте у борбу са запенушалим нерастом док му не би, држећи се чврсто оштрих кљова, врат сломили. Такав је подухват могао и живота да кошта, а озледе су биле уобичајене и неминовне. За разлику од лова на дивље свиње, у коме се и Владимир опробао, што су сведочили ожиљци на рукама и левој слабини, хватање коња је била племићка игра и забава.

Владимир, на кога је Добриња будно пазио, одвојио је једног пастува. Притрчали су и остали, помагали му да сапне мрежом улов који се пропињао, њиштао и насумице ударао копитима на све стране. Весели повици и шале, бодрење, све је намах застало. Кнежевић је пао с коња! Не успевши да га досегне копитима, дивљи коњ га је дохватио зубима за леђа, подвукао под себе и пропео се да зада ударац. Добриња је пустио копље.

Владимир се откотрљао у страну док је коњ падао.

Касније су видели да му је кожно ремење на седлу било са обе стране засечено назубљеном оштрицом. Кривца нису нашли иако је било разних сумњичења и покушаја подметања.

Најмлађи Свјатославич је спознао да му ни живот није сигуран, а не само будућност.

Пловио је ка граду у коме ће бити ван домашаја кијевских интрига и остварити своје право стечено рођењем. Дванаестогодишњи кнежевић дубоко је удисао оштар морски ваздух, надимао прса поносом, рамена су му крилатила. Иде у Новгород, који после Рјурика није имао кнеза. Разним су га причама пред полазак плашили, али није се бојао, та оштра земља била је земља његових предака, и његова.

Небо је било благостиво према њему. Сетио се русалке коју је вребао у шуми; сенком га је изазивала а бледи лик се дивотно љескао над водом пркосећи казивањима старијих о грдоби водених вила. Никада је није право сагледао, али увек је веровао да је на његовој страни. Можда је она обрлатила Свјатослава, изасланике из Новгорода, и Добрињу!

Задовољан таквим расплетом и расподелом кнежевина, ујак се бокорио бродом као да је он постављен за кнеза!

Јарополк и Олег, синови мађарске принцезе, која је за време пуног месеца говорила мелодичним, певљивим хазарским језиком и гледала кроз људе не видећи их док је њима студен сезала до костију, одбили су да питомију и блажу кијевску климу замене далеким Новгородом, о коме су слушали да је маглен и хладан,

пола године покривен снегом. Залеђена нордијска језера зјапила су у њиховој машти потхрањеној причама путника и трговаца, као врата леденог пакла, и мрзла су и саму помисао на одлазак.

Владимир је оберучке дочекао неочекивани дар. Новгород је био више од оног чему је једно од кнежеве незаконите деце могло да се нада. Али, и много мање од онога о чему је сањао син великог кнеза Свјатослава, Игоров унук, директни потомак силовитог Рјурика који се 855. године са својим дракарима појавио на обалама Ладоге и ту остао, да би се пет година касније Руси обрели под Константинопољем!

О таквим походима је маштао: да се ширином Дњепра спусти све до мора и стигне до каменитих обала царског града! Да освоји свет, а то је за њега значило да освоји Цариград.

Како је растао, постајао је сметња некима на двору који су своје интересе плели око кнежевих наследника. И он је био Рјурикович, а то га је могло и главе стајати.

Овако је све било решено, кнежевине и градови подељени. Јарополку Кијев, Олегу древљански Искоростењ, Владимиру Новгород! Рјуриков град. Нека се сила онострана, можда баш она његова русалка, умешала и одредила му пут.

Често је из шуме долазио замршене косе, зарумњен, мало смућен доживљеним, али испуњен милином. Није сумњао да га је водена вила голицала зеленом косом кад поред потока заспи крепким сном, уморан од базања унаоколо. У сан му је долазила и мамила га. Није му се показала, али умилна песма

којом га је пратила била је стварна. Жреци и пророци упозоравали су га на опасност од шумских створења, посебно русалки што у кристалним дворовима битишу, а људе одводе у мрачне водене дубине. Смејао се, шта њему могу шумска бића! Он је син кнежев, а кнез је на средокраћи између људи и богова, често ближе боговима чију је вољу спроводио.

Сада је имао и своју кнежевину.

Упркос честим кишама и томе што је месецима завејан сметовима снега, Новгород је био чист град а људи су, уместо да гацају по каљугама, ходали поплочаним улицама.

Опремљени брадвама, тестерама, али и великим секирама и финим бургијама, Новгорођани су уз песму и веселе повике поправљали дрвену калдрму, већ подобро улеглу у мекано и влажно земљиште.

Градитељи су попреко стављали дебла, а са стране уличну конструкцију учвршћивали мањим коцима. Колико год да је дрвена поставка била густа, непуну деценију би једва издржала, док не би толико утонула у порозно тло да је поправка бивала неминовна. Вршила се тако што су ређали нови слој дебала на већ постојећи, збијајући их и притежући са стране.

Владимир је одбацио валовити огртач од самуровине. Слободних покрета у широкој кошуљи од сирове свиле пристигле бродом трговаца из Цариграда, и меким панталонама од уштављене коже, оштрим

замасима поткраћивао је дебла која су штрчала из реда. Раскуштране косе, делимично прикупљене траком, зајапурен радом и младошћу, бритким узвицима пратио је ударце, а окупљени људи су га бодрили уз смех и шале.

Новгорођани су послали изасланике преко мора, до Старграда, и призвали великог ратника, по сили и праведној руци чувеног Рјурика. Прострли су му пред ноге крзна, оружје оковано сребрном и златном срмом, моржеве кљове и друге дарове добављене са разних страна.

Сишавши са брода, Рјурик и његови Варјази, ратници са јужних обала Варјашког мора под блештавим кацигама и штитовима, са оружјем у рукама, застали су. Пролаз су им препречили на тло положени дарови. Најугледнији грађани изашли су пред њих са предлогом.

„Немамо кнеза, безакоње се у нас раширило, владају међусобице и раздор. Наш је град богат, дођи и буди нам кнез. Буди поштен и праведан и ми ћемо те слушати. Будеш ли радио само на своју корист а народу неправедно и кварно, убићемо те и изабраћемо другог кнеза.“

Тако су се договорили. Голем и мрк Варјаг стиснутих је песница и подигнутих руку пред идолом положио завет, па је строго и праведно владао, а град је снажио и развијао се.

После њега, Новгородџани нису више хтели да буду без кнеза. Олег, брат кнегиње Олге, одвео је Игора у Кијев, где је и остао, па је мали Свјатослав део свог детињства провео у Новгороду, одвојен од мајке, чувајући тамо кнежевску столицу.

„Богови окрећу главу од града који нема кнеза, а народ подивља“, говорили су Новгородџани. „Јуродива сила нечиста скита по свету без куће и кућишта и гледа где да се удоми – у дому без домаћина, у граду без кнеза.“

Будући да је Свјатослав у Кијеву столовао, били су спремни да прихвате и неког варјашког гусара, а добили су, на свој понос, Рјуриковича. И то каквог!

Свуда је стизао и трудио се да му не промакне ништа што се тичало града и живота људи. Мерено корацама тога времена, већ је ушао у доба за лов и за рат, што је кнеза једино требало да занима. Али, он је показивао интерес за свеукупан живот поданика, трудио се да све научи и разуме, и да помогне. Виђали су га у пољу, и где са рибарима затеже мрежу, и међу трговцима, и са земљоделцима...

Прилагодљив, радознале природе и смелог духа, сродно се са градом. Још кад је први пут упловио у новгородску луку, знао је да је добродошао. Била је крцата малим, издржљивим струговима и насадима, који су излазили на крај са бурама Варјашког мора, пловећи што су више могли дуж обале а на пучини се оријентишући по птицама, звездама и смеру валова.

Дечачким скоком је сишао са струга и застао задиљен огромном дрвеном статуом бога Перуна са

буздованом у руци, око чије главе је летело неколико птица – крилати ореол. Као поздрав.

Дочекали су га великаши а окупљени народ га је поздравио клицањем. Појео је понуђени залагај хлеба и соли, и већ је био код куће.

Са озбиљношћу се латио владавине лепим, чистим градом, са луком урешеном једрима и катаркама, са улицама обложеним дрветом, и водоводом састављеним од система цеви и буради, којим су се Новгородђани особито дичили.

Готово је све било од дрвета, а дрво шуми и греје, па је град одисао топлином. Гдекад и врелином огњеном, зато што пожари, ни овде ни у Кијеву, нису били реткост. Руси су радо палили ватре на сваком згодном месту. Где год заседну и причом се или песмом, а најчешће и једним и другим забаве, у част бога Перуна паљене су ватре од храстових грана. Пламсање, пуцкетање, лепет пламена, све је то доприносило њиховом весељу.

„Ватра је божји дар, али јој буди господар!“

Знали су то, па ипак, довољно је било да потече медовина из јелових буради окованих гвозденим обручима, а за то се повод лако налазио, па да се људи забораве, а ватра загосподари. Откако су имали кнеза, узимали су се у памет око ватре, јер је он за сваку паљевину тражио кривца. Ако га прокажу, ишибали би га, ако не, страдао је тур онога ко буде наречен или бар сумњив.

Одмах би, са лакоћом и полетом, на остацима спаљене куће подизали нову, а дешавало се да се и кнез

ту нађе, оран, заврнутих рукава. Ако у пожару нико није повређен или страдао, све се брзо заборављало, а пепео је коришћен да се нагноје поља. Покоји огањ, а и покоји рат, није плашио тај силовити народ.

Војвода Добриња, отменог држања и хитре памети, висином и стаменошћу зрелог храста био је сигуран ослонац младом владару. Пред полазак у Новгород објашњавао му је да су људи тамо на северу одличан материјал за ратнике, само их треба обучити. То му је свакако више годило но да има посла са туђавим столарима и дрводељама, како су их представљали Олег и Јарополк.

Видно је било да Владимиру ово махање секиром и пражњење снаге, која је сваким даном бујала у њему, причињавају задовољство.

Од узастопних брзих покрета, полураскопчана кошуља му спаде низ десно раме изложивши тамну шару на светлој кожи, у облику раширеног крила. Протезала се дужином палца по средини рамена. Малуша ју је, још док је у повоју био, прикривала. Откад су га од мајке одвојили, при ретким сусретима опомињала га је да пази пред ким скида кошуљу. Немарно навуче на раме лагану тканину и поново замахну. Уз весео повик.

Мајка би га, да је то видела, натајно прекорила. Кад је истекло пола године његовог боравка у Новгороду, послао је по њу. У село Будутино стигао је гласник, пратња, и писмо у свитак смотано, нашарано

кнежевом руком, оштром писаљком на брезовој кори. Који месец касније, кћи Мала из Љубеца, слушкиња чији је син добио кнежевину, допловила је у Новгород, а Владимир ју је дочекао са почастима, на свеопште одобравање.

Пољубио ју је у обе храпаве надланице широких шака, отежалих од рада. Знао је да није она била крива што га те руке нису тешиле и браниле док се учио животу. Биле су топле. Загрлила га је и то је било други пут да осети укус женских суза. Оне прве биле су горке, ове су имале укус олакшања.

Недовољно брзо је намакао кошуљу. По вечери у двору, приђе му стари бољар који се свакад по страни држао, ретко и мало говорио, и не гледајући у њега већ кроз решетке на прозору у крајак месеца, рече му тихо, једва мичући уснама:

„Кнез Свјатослав је крило на рамену имао. И ти ћеш бити велики кнез. Упамти, човек онолико има колико даје, а даје само оно што има.

Често му се већим чини оно што нема, па радије узима него што даје.

Али коме Бог да, нико му узети не може...”

Владимир му понуди купу вина из своје руке, и окрену се другу који га је на песму звао.

Перун громовник наткрилио је Новгород. Силник коме су приписиване неограничене моћи, до неба је сезао висином.

Владимир би усправио поглед ка њему и чинило му се да су сучељени. Бог и кнез. Везани уговором који кнез добија рођењем и потпише криком кад први пут ваздухом плућа испуни. Он је обавезан да чува веру очева, приноси жртве, и тражи од бога све што му треба, за себе и за свој народ. Бог, са своје стране, да на њих одговори. У супротном, кнез би покушао са већим жртвама, а ако остане неуслишен, потражио би наклоност другог бога.

Кип од дрвета застрашујуће величине био је начет временом и потамнео, а подножје, жртвеник, завршавао се обликом људске главе. Из његових пора избијао је мирис крви којом је натопљен безброј пута. Око светилишта грмило се велико камење поређано укруг, у неколико редова, наглашавајући изузетост из средине и светост места.

Медовина, ражани хлеб, лук и млеко нису увек били довољни. Ни жетвена понуда, чанак жита који је кнез изнад главе ка идолу подизао у знак захвалности за убране плодове земље.

„Поделите сиротињи!“

Богови су искали крв. Тискали су се сироти око кнеза док је делио месо жртвованих животиња, задржавајући најбоље комаде за жртвеник тешко умољивог бога. Главе су подизане на коље око кипа.

Молио им се и веровао да су уз њега. Перун пре свих, Волос, па стари Род, који је држао наследни тро-зубац Рјуриковича...

Кнез је примењивао законе и одлуке које је доносило веће сазивано реским звуком звона. Расправа не

би свакад донела решење, па су је настављали и завршавали песничењем на Волховском мосту. Ко надјача, његово је и право. Не једном је Владимир ужагрених очију посматрао тучу жудећи да се баци у гомилу у којој су већници право доказивали песницама. Уместо тога, пропео би коња, поскочио на свом черкеском седлу, и у бесном трку одјурио.

Крв му је врела, али, био је кнез, морао је да се уздржи.

Мислио је на Пегавицу. Била је млађа од њега, мања, пазио је на њу, сад је сама... Радо би јој показао свој град. Засмејавао би је као пре, дражиле су га јамице на њеним образима, желео је да их види поново...

Питао је Малушу чим је стигла. Откупили су је трговци, рекла му је, и њу, и мајку јој. Кнегиње Олге више није било, а Јарополкова жена сама је бирала своје слушкиње.

„Ко зна где су...“